

BTL

Advies

Gemeente Waalwijk
T.a.v. J.J.M. Vermeer
Postbus 10150
5140 GB Waalwijk

Behandeld door: S. de Klepper
Email : stefan.d.klepper@btl.nl

Ons kenmerk : 16.121/SdK/226055
Datum : 23 februari 2016
Betreft : Resultaten flora- en faunaonderzoek diverse locaties Landgoed
Driessen, gemeente Waalwijk

BTL Advies B.V.
Vestiging Oisterwijk

Parklaan 1
5061 JV Oisterwijk
Postbus 385
5060 AJ Oisterwijk

T 013 529 95 55
F 013 529 95 50
E advies@btl.nl
I www.btladvies.nl

Van Lanschot
NL56 FVLB 0225 7203 37
BIC FVLBNL22
KvK 16057550
BTW NL0078.49.175.B.01

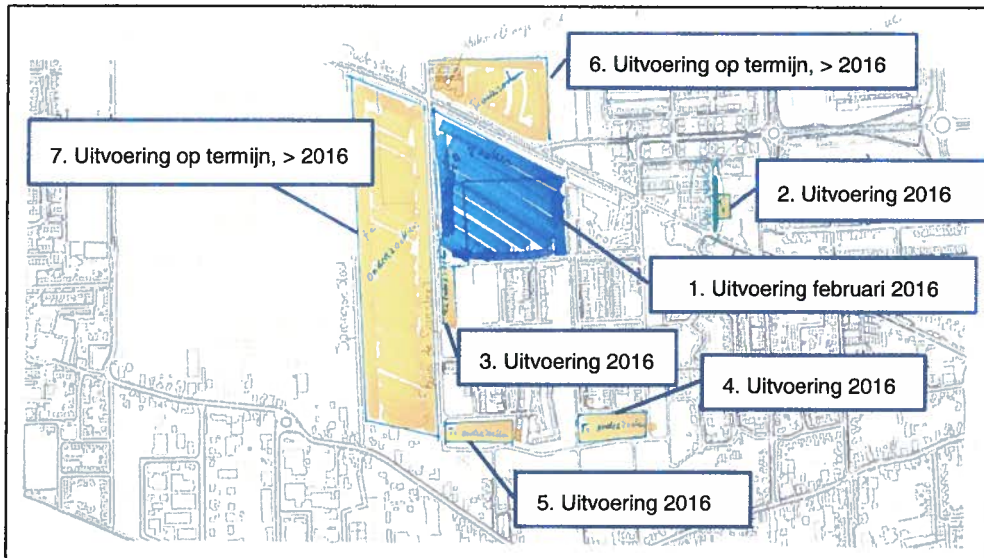
Geachte heer Vermeer,

Hierbij ontvangt u per briefrapportage de bevindingen van het door ons uitgevoerde flora- en faunaonderzoek op enkele locaties ter plaatse van Landgoed Driessen ten westen van Waalwijk. Het plangebied is beoordeeld op de aanwezigheid van- en betekenis voor beschermde plant- en diersoorten. In april 2011 en juli 2013 is één van de locaties eerder onderzocht. Het gaat om de locatie 'Villa C' (locatie 1 in figuur 1). Daarnaast is eveneens een gebied direct ten westen van locatie 2 in figuur 1 onderzocht ('Onder de Molen'). Voor de resultaten van deze eerder uitgevoerde onderzoeken wordt verwezen naar de briefrapportage van 24 juli 2013 (kenmerk 13.0841/TZ/223157).

In deze briefrapportage is eerst een korte omschrijving van het plangebied en de voorgenomen ontwikkeling gegeven, gevolgd door de werkwijze van het onderzoek. Vervolgens is ingegaan op de resultaten van het onderzoek. Aansluitend is geconcludeerd op welke wijze omgegaan moet worden met de (mogelijk) voorkomende beschermde soorten.

Plangebied en voorgenomen ontwikkeling

Het plangebied is gelegen aan de westkant van Waalwijk. Men is voornemens hier nieuwbouw (woningen) te realiseren. De te onderzoeken gebieden heeft u in uw mail van 28 januari op een plattegrond ingetekend. Deze afbeelding is onderstaand weergegeven (figuur 1). Ter plaatse van het blauw ingekleurde gebied (locatie 1) is men voornemens in februari te starten met de werkzaamheden. Bij de overige locaties is in tekstvakken weergegeven wat de voorgenomen planning is.

Figuur 1. Ligging plangebied (gearceerde locaties).

Werkwijze

Onderstaand is de werkwijze van zowel het flora- en faunaonderzoek omschreven.

Flora- en faunaonderzoek

Het flora- en faunaonderzoek bestaat uit twee onderdelen. Enerzijds is een bronnen- en literatuuronderzoek uitgevoerd. Dit omvat een studie naar de actuele waarden en betekenis van het plangebied voor beschermde soorten. Daarbij is het eerder door ons uitgevoerde flora- en faunaonderzoek ter plaatse van Landgoed Driessen (2013) geraadpleegd. Daarnaast zijn ter aanvulling o.a. verspreidingsatlassen en waarnemingenverslagen geraadpleegd. Op basis van de bekende verspreiding in combinatie met de topografische en landschappelijke ligging van het plangebied, is beoordeeld in hoeverre het plangebied een betekenis kan hebben voor de gemelde soorten.

Anderzijds is een biotooptoets uitgevoerd. Dit betreft een veldbezoek met als doel een inschatting te maken van de ecologische kwaliteiten van het plangebied. De bevindingen van het bronnen- en literatuuronderzoek zijn in het veld getoetst en indien nodig aangevuld. Op het moment dat de biotooptoets is uitgevoerd, waren niet alle soorten zichtbaar aanwezig. Diersoorten zijn bijvoorbeeld alleen nachtactief of in een bepaalde periode van het jaar afwezig. Daarom zijn de eisen die soorten/soortgroepen aan hun leefomgeving stellen met betrekking tot vaste rust- en verblijfplaatsen, voedselgebieden en migratierouten vergeleken en getoetst met de situatie in het veld. Voor planten is gelet op de vegetatiestructuur en abiotische omstandigheden van de groeiplaats.

Op deze manier is ook het belang van het plangebied beoordeeld voor flora en fauna die niet zijn waargenomen gedurende de biotooptoets, maar desondanks toch mogelijk kunnen voorkomen ter plaatse van het plangebied.

Onderzoeksresultaten

De resultaten van de literatuurstudie en de biotooptoets zijn hieronder weergegeven.

Bronnen- en literatuuronderzoek

Het bronnen- en literatuuronderzoek is, op basis van het eerder uitgevoerde onderzoek en de terreinkenmerken van het plangebied, gericht op de soortgroepen vogels, zoogdieren, vleermuizen, planten, vissen en amfibieën. Er is gebruik gemaakt van de volgende bronnen:

- BTL Advies, 24 juli 2013. Briefrapportage quickscan flora- en faunaonderzoek Landgoed Driessen.
- Werkatlas zoogdieren van Noord-Brabant (Zoogdierverseniging, gegevens tot eind 2010)
- Vogelatlas SOVON (Vogelatlas.nl, waarnemingen maart 2013 t/m 2015)
- RAVON Waarnemingenoverzicht 2014 (ravon.nl)
- Vissenatlas Noord-Brabant, 2010 (gegevens 2000-2009)
- FLORON verspreidingsatlas, gegevens vanaf 2010 (verspreidingsatlas.nl)
- waarnemingen van Waarneming.nl (ter aanvulling, waarnemingen in gemeente Waalwijk, 2010-2015)
- Natuurbeheerplan 2016 Provincie Noord-Brabant.
<http://kaartbank.brabant.nl/viewer/app/natuurbeheerplan/>.

Vogels

In de omgeving van het plangebied (omgeving Waalwijk) zijn de volgende vogelsoorten, waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn, gemeld: huismus, gierzwaluw, buizerd, havik, wespendif, sperwer, boomvalk, ransuil, kerkuil en steenuil (bron: vogelatlas.nl).

Zoogdieren

De rode eekhoorn komt voor in de (bos)gebieden ten zuiden van Waalwijk. Ook das komt hier voor, met name in gebieden tussen Waalwijk en Tilburg, zoals de Loonse en Drunense duinen.

Vleermuizen

In de regio waarin het plangebied is gelegen komen de volgende vleermuissoorten voor: watervleermuis, meervleermuis, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis en laatvlieger.

Planten

Strikter beschermde plantensoorten zijn op basis van de voorkomende biotopen niet te verwachten in het plangebied. Uitzondering hierop vormt echter de rietorchis. Deze soort is wat betreft standplaatsfactoren beperkt kritisch en komt volgens verspreidingsgegevens van FLORON voor in de regio. Tijdens de onderzoeken in 2011 en 2013 is rietorchis niet waargenomen ter plaatse van locatie 1 en 2.

Vissen

In de vissenatlas van Noord-Brabant staat gemeld dat zowel bittervoorn (2000-2009), grote modderkruiper (1980-1999) als kleine modderkruiper (2000-2009) ten noordwesten van Waalwijk voorkomen. Hier bevindt zich het Natura 2000-gebied Langstraat. Ook uit gegevens van Waterschap Brabantse Delta blijkt dat grote- en kleine modderkruiper voorkomen. Tijdens het onderzoek in 2011 is de kleine modderkruiper door middel van bemonstering met een schepnet aangetroffen in het plangebied.

Advies

Amfibieën

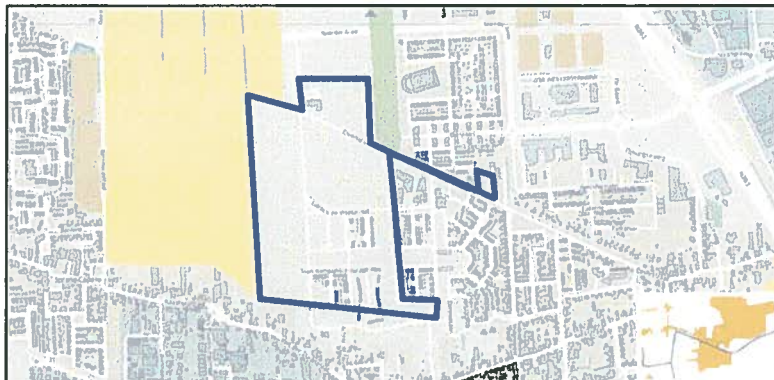
Uit het waarnemingenoverzicht van RAVON en waarnemingen van waarneming.nl blijkt dat in de omgeving van het plangebied (ten westen van Waalwijk) de volgende strikter beschermde amfibieën voorkomen: heikikker, poelkikker en rugstreeppad.

Overige soortgroepen

Waarnemingen van strikter beschermde soorten uit de overige soortgroepen zijn niet bekend of zijn niet te verwachten ter plaatse van het plangebied.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Uit de beheertypenkaart en ambitiekaart van het Natuurbeheerplan 2016 van de provincie Noord-Brabant blijkt dat het plangebied geen onderdeel is van het NNN (zie ook figuur 2). Het gebied ten westen van het plangebied (lichtgele kleur) is in het natuurbeheerplan opgenomen als agrarisch natuurbeheer waarbij het een functie heeft als 'leefgebied water'. Het heeft daarmee beheerfuncties als waterberging, bufferzone, verbeteren waterkwaliteit, vernatting, en water vasthouden. Het gebied ten noordoosten (groene kleur) kent twee toegekende natuurbeheertypen: 'moeras' en 'nog om te vormen naar natuur'.

Figuur 2. Ligging plangebied (globaal ingetekend, blauwe lijn) ten opzicht van NNN.

Natura 2000-gebied Langstraat

Het plangebied bevindt zich op circa 1 kilometer afstand van het beschermde natuurgebied 'Langstraat' (zie figuur 3). Het gebied is aangewezen vanuit de Europese Habitatrictlijn. Habitattypen en soorten die hier voorkomen zijn: 'kranswierwateren', 'blauwgraslanden', 'trilvenen', 'veenmosrietlanden', 'kalkmoerassen', 'grote modderkruiper' en 'kleine modderkruiper'.

Figuur 3. Ligging plangebied (rode cirkel) ten opzichte van natuurgebied 'Langstraat'.

Biotooptoets

De biotooptoets is door een ecooloog van BTL Advies uitgevoerd op 12 februari 2016, onder gunstige weersomstandigheden (droog, matige wind). Onderstaand zijn de bevindingen per locatie beknopt omschreven. Voor de ligging van de locaties wordt verwezen naar figuur 1.

Locatie 1

Op deze locatie is men reeds begonnen met het bouwrijp maken van het terrein. Het deel waar nog niet gewerkt is, bestaat uit grasland met een vegetatie die wijst op verstoring van de grond (o.a. pitrus). Uit het onderzoek in 2013 blijkt ook dat hier voorheen een ruige vegetatie met struiken heeft gestaan. Vanwege de natte periode (veel regen) bleef ten tijde van het veldbezoek op diverse plekken oppervlaktewater staan. Beschermden soorten zijn niet waargenomen en worden op basis van de terreinkenmerken ook niet verwacht. Tijdens het onderzoek in 2013 is de beschermde rietorchis ook niet aangetroffen (in de bloeiperiode).

In 2011 is in de watergang tussen het plangebied en de weg kleine modderkruiper aangetroffen. Tijdens het nu uitgevoerde veldbezoek zijn enkele stekelbaarsjes met een schepnet gevangen. Het is echter niet uit te sluiten dat kleine modderkruiper voorkomt in de aanwezige hoofdwatgangen.

Afb. 1. Impressie van locatie 1.

Locatie 2

Het terrein bestaat uit een weide waar pony's lopen. Ten zuiden van het terrein zijn ter hoogte van bebouwing enkele huismussen waargenomen. Het terrein zelf vervult geen functie voor deze kolonie. De aanwezige sloot is vrij ondiep, het water stond echter hoog vanwege de grote hoeveelheid regen die gevallen is. Met behulp van een schepnet is de sloot bemonsterd. Er zijn geen vissen of amfibieën aangetroffen. Vanwege de beperkte diepte en breedte van de sloot en de steile oevers wordt aanwezigheid van strikter beschermde soorten niet verwacht. Ten oosten van het terrein bevindt zich een boerenerf. Samen met het plangebied vormt de locatie als geheel geschikt leefgebied

Advies

voor steenuil. De bomen en struiken zorgen voor beschutting en onder andere de aanwezigheid van pony's zorgt voor aanbod van voedsel (insecten in de mest). Op het eerste gezicht zijn geen sporen van aanwezigheid of nestkasten van steenuil waargenomen. Het boerenerv is echter niet volledig geïnspecteerd.

Afb. 2. Impressie van locatie 2.

Afb. 3. Naastgelegen boerderij.

Locatie 3 en 4

Dit betreft twee locaties die bestaan uit een weinig bijzondere grasvegetatie. Onder andere smalle weegbree, jacobskruiskruid en duizendblad komen veelvuldig voor. Beschermde soorten zijn niet waargenomen en worden op basis van de terreinkenmerken ook niet verwacht.

Afb. 4. Impressie van locatie 3.

Afb. 5. Impressie van locatie 4.

Locatie 5

Locatie 5 is een vergelijkbare locatie als locatie 3 en 4. Het verschil is dat er nog een oude knotwilg aanwezig is. Tijdens het veldbezoek is de boom geïnspecteerd op aanwezigheid van geschikte holten voor vogels en/of vleermuizen. Daarbij is een steenuil aangetroffen. Deze maakt gebruik van de verschillende holten als rustplaats. De vogel is richting het zuiden weggevlogen. In deze omgeving bevinden zich (boeren)erven welke grenzen aan het buitengebied. Waarschijnlijk heeft de uil hier ergens een vaste nestplaats, bijvoorbeeld in de vorm van een nestkast. De boom op locatie 5 voldoet vanwege de relatief open holten niet als geschikte nestlocatie. Kraaiachtigen of marterachtigen kunnen deze holten eenvoudig bereiken en het nest uitroven. Naar verwachting vormt de boom wel een vaste rustplaats voor de steenuil.

Advies

Afb. 6. Wilg met rustplaats steenuil.

Afb. 7. Detailfoto wilg.

Locatie 6

Op deze locatie is een gronddepot aanwezig en wordt gewerkt met machines. Ook hier is oppervlaktewater blijven staan, waarschijnlijk vanwege de regenval. Het is een gevarieerd terrein waar vergraafbaar zand aanwezig is en veel bouwafval ligt. Hiermee vormt het in potentie geschikt leefgebied voor de streng beschermde rugstreeppad.

Afb. 7. Impressie van locatie 6.

Afb. 8. Potentieel winterverblijf rugstreeppad.

Ten oosten van het terrein bevindt zich intensief beheerd grasland met enkele kleine sloten die de perceelsgrenzen vormen (zie afbeelding 9). Deze sloten zien er op het eerste gezicht minder geschikt uit (veel zwarte slijp, vermoedelijk veel invloed van landbouw, beperkte ruimte voor rijke oevervegetatie) dan de aanwezige hoofdwatgangen. Aanwezigheid van soorten als kleine modderkruiper en grote modderkruiper is echter niet volledig uit te sluiten. Deze soorten kunnen juist ook voorkomen op locaties waar andere vissoorten niet voorkomen. De sloten vormen onderdeel van een groter netwerk van watgangen en de genoemde soorten komen voor in het nabij gelegen natuurgebied 'Langstraat'.

Advies

Afb. 9. Sloot oostkant locatie 6.

Afb. 10. Donkere slib in sloot.

Locatie 7

Deze grote locatie bevindt zich aan de westzijde van het plangebied. Het terrein bestaat uit akkerland en weiland waar paarden worden gehouden en wordt begrensd door watergangen (o.a. de Sprangse sloot). Omdat het vrij intensief gebruikt (akker)land betreft, wordt aanwezigheid van beschermde soorten planten niet verwacht. Het terrein vormt, afhankelijk van de intensiteit van het gebruik, geschikt broedgebied voor weidevogels als kievit. Het zuidelijke deel dat grenst aan de lintbebouwing (boerenerven) maakt mogelijk deel uit van het leefgebied van de steenuil, welke op locatie 5 is waargenomen. Net als voor locatie 1 geldt hier dat niet uit te sluiten is dat beschermde vissoorten voorkomen in de aangrenzende watergangen.

Afb. 11. Impressie van locatie 7.

Afb. 12. Grens locatie 7 met bebouwing.

Advies

Toetsing aan de Flora- en faunawet

Onderstaand is per relevante soortgroep ingegaan op de toetsing van de bevindingen aan de natuurwetgeving.

Broedvogels

De bescherming van vogels is gericht op de aan- of afwezigheid van broedgevallen. Omdat voor de meeste soorten geldt dat het nest eenmalig wordt gebruikt of deze niet sterk afhankelijk zijn van de nestlocatie, vallen dergelijke nesten alleen tijdens het gebruik ervan door vogels onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Voor deze soorten is geen ontheffing nodig, mits het nest is verlaten. Dit geldt bijvoorbeeld voor soorten als Kievit en meerkoet. Met deze nesten kan eenvoudig rekening worden gehouden door de voorgenomen werkzaamheden uit te voeren buiten het broedseizoen of in elk geval te starten buiten het broedseizoen. Als richtlijn voor het broedseizoen wordt veelal de periode 15 maart-15 juli aangehouden. Sommige soorten, zoals houtduif, kunnen echter ook eerder of later in het seizoen tot broeden komen. Om deze reden wordt geadviseerd de periode maart tot en met oktober aan te houden als broedseizoen. Dit gaat dan om de locaties in de directe omgeving van houtige vegetatie, zoals locatie 2 en 6.

In het geval het niet mogelijk is om de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren, dan is een controle door een ecoloog nodig om te bepalen of in gebruik zijnde nesten aanwezig zijn. Indien dit het geval is, dan moeten de werkzaamheden rondom de broedlocatie worden uitgesteld tot het moment het nest vrijwillig is verlaten door de vogels.

Nesten van soorten die vallen binnen de categorie 1 t/m 4 zijn jaarrond beschermd. Nesten van dergelijke vogels zijn niet waargenomen in het plangebied. Mogelijk vormen locatie 2, 5 en 7 functioneel leefgebied voor de steenuil (categorie 1). De boom ter plaatse van locatie 5 vormt mogelijk een vaste rustplaats. Om hier meer uitspraken over te doen is aanvullend onderzoek nodig.

Daarnaast is van een aantal soorten het nest jaarrond beschermd indien er sprake is van zwaarwegende ecologische omstandigheden (categorie 5 soorten), bijvoorbeeld als er geen alternatieve broedlocaties in de omgeving zijn. In de directe omgeving zijn voldoende geschikte broedplaatsen aanwezig voor soorten als zwarte kraai en ekster. Beperkingen vanuit de Flora- en faunawet zijn daarmee niet aan de orde.

Vleermuizen

Alle soorten vleermuizen zijn streng beschermd in het kader van de Flora- en faunawet. Dit betekent dat onder andere verblijfplaatsen en belangrijke foerageergebieden van deze soorten niet zomaar mogen worden aangetast. Mogelijk worden de hoofdwatgangen rondom het plangebied gebruikt als vliegroute en/of foerageergebied. Deze watgangen blijven behouden. Mogelijk ontstaat er wel meer invloed van kunstmatige verlichting, maar naar verwachting zijn er voldoende alternatieve lijnvormige structuren die als vliegroute kunnen dienen (watgangen en bomerijen/-singels). Vervolgstappen in het kader van de Flora- en faunawet zijn niet nodig.

Vissen

Op basis van de bekende verspreiding in de omgeving en de kenmerken van het plangebied, is aanwezig van strikter beschermde soorten vissen niet uit te sluiten. Het gaat om de soorten kleine modderkruiper, grote modderkruiper en bittervoorn. De watgangen tussen de weg en de bouwpercelen blijven echter gehandhaafd. Hier is

Advies

geen nader onderzoek nodig. Indien de perceelstoten ter plaatse van locatie 7 gedempt worden, wordt geadviseerd hier nader onderzoek naar vissen uit te voeren. Dit omdat deze in verbinding staan met het grotere netwerk aan sloten en watergangen.

Amfibieën

Op basis van de kenmerken van het terrein ter plaatse van locatie 7 en de bekende verspreiding van rugstreeppad is het op dit moment niet uit te sluiten dat het plangebied een functie vervult voor rugstreeppad. Omdat rugstreeppad een streng beschermde soort is (beschermd vanuit de Europese Habitatrictlijn), is nader onderzoek nodig naar de betekenis van het plangebied. Overige strikter beschermde amfibieën worden op basis van de terreinkenmerken niet verwacht in het plangebied. Bovendien blijven de meeste watergangen behouden.

Toetsing overige natuurwetgeving

Natura 2000-gebied 'Langstraat'

Naar aanleiding van het eerder uitgevoerde onderzoek in 2011 is aangegeven dat er met de uitbreiding van de woonwijk mogelijk een hogere recreatiedruk ontstaat op het beschermde natuurgebied 'Langstraat'. Daarnaast blijkt uit de effectenindicator van het ministerie dat de aangewezen habitattypen gevoelig zijn voor stikstofdepositie. Met bijkomend extra verkeer in de toekomstige woonwijk neemt de druk op het gebied mogelijk toe. Per 1 juli 2015 is de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) in werking getreden. Het doel van de PAS is om ruimte voor economische ontwikkelingen te creëren, sterkere natuur en minder stikstofdepositie. Bij een vergunningaanvraag in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 dient als gevolg van de PAS een stikstofberekening toegevoegd te worden.

De gemeente Waalwijk heeft aangegeven dat de toetsing van de voorgenomen ontwikkelingen aan de Natuurbeschermingswet 1998 in een eerder stadium heeft plaatsgevonden en is afgestemd met het bevoegd gezag. Wij gaan er in dit onderzoek van uit dat vervolgstappen in het kader van de Natuurbeschermingswet daarom niet nodig zijn.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Het plangebied is niet gelegen binnen het NNN, waardoor geen directe aantasting van natuurbeheertypen plaatsvindt. Naar verwachting zal er met de aanleg van de woonwijk geen sprake zijn van aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van het netwerk. Het gaat om het natuurbeheertype 'moeras'. Er is geen sprake van wijzigingen in grondwaterpeil naar aanleiding van de voorgenomen ontwikkeling. Daarnaast zullen de verlandingsvegetaties en struwelen (inclusief bijbehorende soorten als libellen, vogels, amfibieën), mits geen betreding plaatsvindt, geen schade of verstoring van betekenis ondervinden.

Advies

Conclusies

Op basis van het flora- en faunaonderzoek wordt geadviseerd nader onderzoek uit te voeren naar vissoorten, rugstreeppad en steenuil. Onderstaand zijn de belangrijkste aandachtspunten weergegeven.

Soort(groep)	Ingrep verstorend	Nader onderzoek	Ontheffing nodig?	Bijzonderheden en/of opmerkingen
Rugstreeppad	Mogelijk	Ja	Mogelijk	Geschikt landhabitat en mogelijk tijdelijk geschikt voortplantingshabitat ter plaatse van locatie 7.
Vissen	Mogelijk	Mogelijk	Mogelijk	Mogelijke verstoring indien sloten worden gedempt ter plaatse van locatie 7.
Steenuil	Mogelijk	Ja	Mogelijk	Locatie 2, 5 en 7 maken mogelijk deel uit van het territorium van steenuil. De boom ter plaatse van locatie 5 vormt een rustplaats.
Broedvogels algemeen	Nee, mits zorgvuldig wordt gehandeld	Nee	Nee	Rekening houden met het broedseizoen (zie ook onder 'Toetsing aan de Flora- en faunawet en voorzorgsmaatregelen').

Mocht u nog vragen of opmerkingen hebben naar aanleiding van het voorgaande dan kunt u contact opnemen met ondergetekende.

Met vriendelijke groeten,
BTL Advies B.V.

Ir. S. de Klepper
landschapsecoloog